

VOORWOORD

LEO JOZEF SUENENS, HUGO CLAUS EN RIK VAN DE VOORDE IN KANTELENDE TIJDEN

In de bejubelde cultuurgeschiedenis van de jaren zestig van Geert Buelens zoekt men in de namenindex tevergeefs naar de naam van Leo Jozef Suenens, de Belgische prelaat die aan de basis ligt van het bisschoppelijk mandement van 13 mei 1966 dat verordende dat de Leuvense universiteit met zijn Franse en Nederlandse afdeling een en ondeelbaar was, dat deze beslissing onherroepelijk vaststond en dat de katholieken zich er hadden aan te onderwerpen.¹ Achteraf bekeken, veroorzaakte de aartsbisschop (1991-1979) ongewild het begin van het einde van het unitaire België. Twee jaar en vele betogingen later splitste de Leuvense universiteit en de unitaire CVP/PSC, en waren de bisschoppen een illusie armer. De geest van mei '68 was uit de fles waardoor autoritaire gezagsargumenten geen indruk meer maakten. *La Belgique à papa* zong zijn zwanenzang samen met de preconciliaire Kerk. Suenens die tijdens het Tweede Vaticaans concilie (1962-1965) nochtans aan de kant van de vooruitstrevenden stond, likte zijn wonden. Een halve eeuw na de turbulente gebeurtenissen aan de Dijle concludeert Louis Vos dat Suenens zijn tijdens het Concilie opgebouwde krediet bij de Vlaamse gelovigen verloor. Het mandement zorgde voor een opstand onder de Vlaamse gelovigen, brak de eenheid bij de bisschoppen en zorgde voor een opleving van het Vlaams-nationalisme in een tijd waarin Vlaanderen sociologisch en economisch veranderde. Suenens, een perfect tweetalige Brusselaar, had zich miskeken op de Vlaamse realiteit.

Hugo Claus staat wel in de namenindex van *De jaren zestig*. In het begin van het turbulente jaar '68 bevond hij zich in Cuba op uitnodiging van het Castro-regime voor een congres over cultureel imperialisme. Volgens de Britse historicus Eric Hobsbawm, die er ook was, waren de aanwezige schrijvers en kunstenaars "*francs-tireurs en guerilleros van de cultuur*". Claus ontpopte zich als een vereerder van het tropisch communisme. De strijd van het kleine Cuba tegen de imperialistische grote buur die in die dagen Vietnam platbombardeerde, had de sympathie van velen terwijl *Uncle Sam* het zwarte beest was. In Leuven betoogden studenten achter een spandoek *Walen go home*. Mondiale en lokale agenda's liepen door elkaar. Claus legde de link met zijn Cuba-ervaring: "*Ik hoop dat die paar studenten keer op keer naar voren zullen brengen dat het om veel méér gaat. Het is goed dat het gebeurt volgens het recept van Che: het nationaal besef en ook de godsdienst kunnen dienen als hefboom om de grote revolutie op gang te brengen.*"²

1 G. Buelens, *De jaren zestig. Een cultuurgeschiedenis*, Amsterdam, 2018.

2 K. Absillis, S. Beeks, K. Lembrechts & G. Wildemeersch (eds.), *De plicht van de dichter. Hugo Claus en de politiek*, Antwerpen, 2013, pp. 73-74.

Tien jaar na Claus' overlijden bezorgt de Antwerpse literatuurhistoricus Aragorn Fuhrmann een nieuwe interpretatie van zijn bekende *Oostakkerse gedichten*. Claus publiceerde ze in 1953 in het avant-gardistische jongerentijdschrift *Tijd en Mens* onder de titel "Nota's voor een Oostakkerse Cantate" in een volgens eigen kwalificatie 'eerste (meer barokke) versie'. Fuhrmann leest ze als een verwerking van het trauma van de collaboratie. Claus woonde in die tijd even bij zijn ouders in Oostakker, de geboorteplaats van Reimond Tollenaere, een van Claus' oorlogsidolen. Tollenaeres broer Leo, ook een oostfrontier, woonde nog steeds in Oostakker en stichtte daar met het Vlaams Verbond van Oud-Oostfrontiers (VVOOS) de eerste organisatie van Vlaamse oostfrontveteranen. De auteur hoort er de echo's van in de *Cantate*.

De Lokerse historici Jacqueline Baeten en Nico Van Campenhout vestigen in de rubriek Erfgoed de aandacht op de bescheiden van het Lokerse Willemsfonds in het Lokerse Stadsarchief. Het is een van de vele parels van het erfgoed van de Vlaamse beweging die in lokale archieven wachten om geslepen te worden. Het Willemsfonds in de Durmestad werd in de jaren 1930 gesticht door progressieve liberalen. Als gevolg van het trauma van de Tweede Wereldoorlog en onder de drijvende kracht van "de Vlaamsgezinde rode apotheker" Henri (Rik) Van de Voorde (1910-1976), die gedurende een kwarteeuw het boegbeeld was, evolueerde de afdeling tot een vrijzinnig-pluralistische vereniging die mee debet is aan het links-flamingantisme dat kenmerkend is voor het Waasland.

De rubriek Erfgoed van *WT* stelt zijn kolommen open voor wie erfgoed van de Vlaamse beweging wil signaleren. In het bijzonder archivarissen en lokale historici mogen zich aangesproken voelen.

Bruno De Wever, hoofdredacteur